

bijen@wur (van PRI) coördineert landelijk onderzoek

Impressie van een specialist bijengezondheid

Peter Elshout

Gedurende drie dagen, van 13 t/m 15 juni 2008, is een legertje van 31 vrijwilligers, bestaande uit BijenGezondheidsCoördinatoren (BGC) en de Specialisten BijenGezondheid (SBG), onderweg geweest voor een landelijk dekkend onderzoek van PRI bijen (Plant Research International). In totaal zijn er 170 imkers bezocht met minimaal vijf bijenvolken op één stand, waarbij van vijf volken een monster bijen werd afgenomen. Voor deze landelijk dekkende bemonstering is door de bemonsteraars maar liefst 4.040 km gereden. De ruim 4.000 kilometers die de koeriers van PRI bovendien moesten afleggen voor het bevoorraden van de monsterploeg en het ophalen van de bijenmonsters, komen daar nog bij. Bij dit onderzoek moesten minimaal 150 standen bezocht worden, verspreid over het hele land. Hierbij heeft PRI bijen voor de eerste maal een beroep gedaan op alle BijenGezondheidsCoördinatoren en Specialisten BijenGezondheid om aan dit onderzoek mee te werken.

Doordat men verspreid over het hele land bijenmonsters heeft verzameld is er onderzoeksmateriaal beschikbaar, waarop men een specialistisch onderzoek kan doen. Zodoende kan men een schat aan informatie verkrijgen. Het Centraal Veterinair Instituut (CVI) in Lelystad doet onderzoek naar de bacterie van Amerikaans vuilbroed. Het

Central Science Laboratory (CSL) in York (GB) doet onderzoek naar virussen, Nosema apis, Nosema ceranae en de veroorzaker van Europees vuilbroed. Het milieulaboratorium van de provincie Limburg onderzoekt de bijenmonsters op zware metalen. PRI bijen doet zelf onderzoek naar de aanwezigheid van Varroa destructor in de monsters. Met deze schat aan informatie is het mogelijk een beeld te krijgen van de gezondheidstoestand van de Nederlandse bijenpopulatie, en de aanwezigheid van zware metalen in het milieu waarin deze bijen hebben geleefd.

Vorbereidingen bemonstering

Iedere monsternemer had zijn eigen gebied waarin hij naar eigen inzicht aan de slag moest. Daarbij was het van belang om niet vlak bij een monsterpunt van je collega aan de slag te gaan. Enige samenwerking met je collega's was dan ook gewenst. Het zoeken naar imkers met vijf of meer volken op een stand verliep wisselend. De ene kon het afdoen met een telefoontje naar de secretaris van de plaatselijke vereniging, terwijl de ander stad en land moest afbellen om imkers van die categorie te kunnen lokaliseren. Veel imkerverenigingen kennen wel hun leden maar weten weinig tot niets over het aantal nog levende volken van hun leden. Ook het uitstippelen van een zo gunstig mogelijke route was veelal niet

mogelijk. Het was passen en meten, maar vooral aanpassen aan de mogelijkheden van de bereidwillige imkers. Het merendeel van de imkers reageerde positief en was bereid mee te werken. Helaas waren er ook die geen interesse toonden of liever geen blik 'in hun keuken' hadden.

Een koerier bracht naar iedere monsternemer één of meer elektrische koelboxen, vijf koeltassen, een stuk of tien koelboxelementen, de nodige kunststof bakjes en één bijenveger.

Vlooienspelletje

PRI bijen had voor iedere monsternemer een veeger om daarmee bijen van de buitenste raat in een plastic bakje ter grootte van een margarinekuipje te vegen. Een van de monsternemers noemde het in zijn toegezonden ervaringen 'het vlooienspelletje'. Bij dit spelletje moest je namelijk kleine schijfjes in een bakje wippen, iets wat meestal fout ging. Het afvegen van bijen had veel weg van dit spelletje. Afslaan van bijen in een lege emmer en vervolgens met het monsterbakje hieruit een schep nemen was duizend maal effectiever. PRI, toch bedankt voor de veeger! Bij het sluiten van de bakjes zat er wel eens een bij klem tussen bakje en deksel. Door na het vullen het bakje te schudden en snel te sluiten kon dit voorkomen worden. Een kwestie van handigheid. Jammer dat de bakjes bij warm weer slecht sloten en er wel eens een open ging in de koelbox of koeltas.

Tijdverslindende nevenactiviteiten

Het nemen van één margarinekuipje bijen per volk neemt amper een paar minuten in beslag. Theoretisch zou het bemonstern van vijf volken hoogstens twintig minuten duren. Met de tijd om de beroker aan te maken en enige administratieve handelingen komen we op een half uurtje. In werkelijkheid controleert de imker meteen zijn volken omdat niet in alle gevallen de bijenstand in zijn achtertuin staat. Er wordt hulp geboden bij het zoeken van de koningin, het invoeren van koninginnen, zwermbeheersende maatregelen en tegelijkertijd gesproken over

foto Peter Elshout

Het scheppen van een bakje bijen uit een emmer

bijensterfte, varroabestrijding en vele andere vragen en verhalen waar de imker mee zit.

Interessante waarnemingen

Opvallend was de informatie die men kreeg betreffende bijensterfte, zowel vooraf bij het zoeken naar imkers met vijf of meer volken per stand, als ook bij de gesprekken tijdens het bemonsteren. Bijensterfte van 30 tot 100% was geen uitzondering. Wat daarbij opviel was dat het merendeel van de getroffen imkers dit niet gemeld had. Ook hier zijn verschillen te zien in verenigingen die wel of geen moeite hadden gedaan deze informatie te verzamelen. Teleurstellend als je weet dat de informatie betreffende bijensterfte, verzameld via onderzoek@beefriends.org door Romée van der Zee, gebruikt wordt om onze regering te overtuigen van de ernst van dit fenomeen.

Opvallend was ook dat er nog te veel imkers met verkeerde middelen en op een verkeerd tijdstip omgaan met de bestrijdingsmiddelen voor de bestrijding van de varroamijt. Wat menig monsternemer ook opviel was het verschil in hygiëne tussen de imkers. Er waren heel goede bij, maar helaas ook imkers waarbij je je afvroeg

hoe de bijen van deze imker konden overleven.

Ook wordt er soms geïmkerd met bijenvolken die zó agressief zijn dat het onwaarschijnlijk is dat deze imker plezier beleeft aan het houden van dergelijke bijen.

Afhandeling

Op maandag 16 juni zijn alle genoemde spullen met bijenmonsters wederom door een koerier van PRI opgehaald en naar Wageningen gebracht. De medewerkers van PRI bijen hebben bij binnenkomst alle informatie veilig gesteld en maatregelen getroffen voor de verdere afhandeling van het onderzoek. Is het totale onderzoek afgerond dan zullen alle imkers die aan dit project hebben meegewerkt geïnformeerd worden over de bevindingen. Veel imkers stelden dit als voorwaarde voor hun medewerking aan dit project. PRI bijen zal ook de onderzoekgegevens in de vakbladen publiceren. Uiteraard worden de gegevens van alle imkers anoniem behandeld.

Met dank aan alle monsternemers die de moeite namen hun ervaringen mij ter beschikking te stellen.

Voorstel voor onderzoek

Zoals elk jaar, vraagt de Commissie Onderzoek ook dit jaar aan de leden van de NBV om voorstellen voor onderzoek in te dienen. Dit onderzoek moet passen binnen het onderzoekbudget dat gevormd wordt uit de onderzoekbijdrage die de leden met hun contributie betalen. Daarnaast moet een instelling voor onderzoek het voorgestelde project kunnen en willen uitvoeren.

Ingediende voorstellen worden in november door de commissie besproken en zo mogelijk in haar advies aan het HB meegenomen.

Stuur uw voorstel vóór eind oktober naar het secretariaat van de NBV: Postbus 90, 6720 AB Bennekom of e.secretariaat@bijenhouders.nl.

Cursief

Rik Oldeven

Kleinburgerlijk

Mijn goede vriend Leen bevoer gedurende driekwart van zijn leven de wereldzeeën. Wij correspondeerden met elkaar. Ik schreef hem over thuis, hij deed zijn best Mexico Stad onder woorden te brengen of Jakarta of Sydney. Ik denk dat hij mijn verhalen beter en vaker las dan ik de zijne. Het hemd is nader dan de rok. Dat gold voor ons beiden. Het verschil was, dat ik ervoor thuisbleef. Bij hem vergeleken vond ik mijzelf een moederskindje, een lafbek, in ieder geval een kleinburgerlijk type.

Van zoiets is in de Nederlandse imkerij sprake als het over Primorskybijen gaat. Imkers hebben het doorgaans met elkaar over bijen, maar het duurt niet lang of ze hebben het over hún bijen. Dat zijn dan Hollandse bijen, Carnica's of Buckfastbijen. Die variatie is zo langzamerhand gemeengoed, al wordt er nog steeds verschillend over gedacht en gepraat.

Maar ... Primorskybijen? "Hoe zeg je?" – "Ja, Primorskybijen. Die komen uit Primorsky, een streek ten noorden van Wladiwostok in Rusland". – "En die hebben geen varroa?" – "Nee, ja, die hebben wel varroa, maar die zijn ertegen bestand. Die weten er mee te leven". – "En die heb jij? Helemaal uit Rusland?" – "Nee, uit Amerika". – "Russische bijen uit Amerika ...?" – "De Amerikanen hebben die geïmporteerd. En die heb ik weer geïmporteerd in Nederland".

- "Weet je wát er uit Amerika komt?" – "Nou ...?" – "Amerikaans vuilbroed!"

Als ik dit soort gesprekken hoor, denk ik: kleinburgerlijk. Ik doe er niet meer aan mee. Hoewel nog steeds geen globetrotter, denk ik: laat maar komen die Primorsky's. We gaan er mee aan de slag. En als het niet lukt hebben we het tenminste geprobeerd.

De 17e eeuw heet in onze vaderlandse geschiedenis De Gouden Eeuw. Die is begonnen met een opmerking over specerijen. – "Hoe zeg je, specerijen?" – "Ja, specerijen uit de Indische Archipel". – "En wat moeten wij nou met specerijen uit de Indische Archipel?" Een kleinburgerlijke vraag: we zijn er schatrijk mee geworden.